

- забезпечення чіткої диференціації цілей та їх узгодження з потенційними можливостями підприємства, визначення завдань, послідовне виконання яких забезпечує досягнення кожної з них, та, відповідно, способів виконання цих завдань і контролю;
- розуміння місії, цілей та стратегії працівниками підприємства. Сприяння формуванню стратегічного мислення та розвитку персоналу. Розробка мотиваційних заходів з врахуванням індивідуального вкладу кожного в процес реалізації стратегії підприємства;
- структурування плану реалізації стратегії, що, в свою чергу, забезпечить результативність перевірки і аналізу її впровадження та своєчасність і доцільність внесення стратегічних змін;
- забезпечення зворотного зв'язку між результатами та поставленими цілями в процесі реалізації стратегічного плану діяльності та розвитку підприємства на основі чітко визначеної системи критеріїв ефективності. Основою такого зв'язку повинно бути органічне поєднання визначення та доведення до відома виконавців завдань, критеріїв ефективності їх виконання (критеріїв результативності роботи виконавців) та способів оцінки. При цьому, з метою введення в дію механізму зворотного зв'язку, необхідно уникати виділення додаткових штатних одиниць або розширення функціональних обов'язків персоналу та збільшення обсягів звітної документації, дублювання результативних показників тощо, що є підставою нерационального використання робочого часу безпосередніх виконавців планових рішень.

Література

1. Бизнес-словарь / [Електронний ресурс]. – [http : // www.businessvoc.ru/bv/TermWin.asp?theme=&word_id=28295](http://www.businessvoc.ru/bv/TermWin.asp?theme=&word_id=28295).
2. Гребін'як Лоуренс Дж. Як змусити працювати вашу стратегію : Ефективна реалізація стратегії та впровадження змін ; [пер. з англ.] / Дж. Лоуренс Гребін'як. – Дніпропетровськ : Баланс Бізнес Букс, 2006. – 352 с.
3. Любанова Т. П. Стратегическое планирование на предприятии : учеб. пособие. – Изд. 2-е, перераб. и доп. (Сер. “Экономика и управление”) / Т. П. Любанова, Л. В. Мясоедова, Ю. А. Олейникова. – М. : ИКЦ “МарТ” ; Ростов н/Дону : Издательский центр “МарТ”, 2005. – 400 с.
4. Ляско В. И. Стратегическое планирование развития предприятия : учеб. пособие / В. И. Ляско. – М. : Экзамен, 2005. – 288 с.
5. Мескон М. Основы менеджмента ; [пер. с англ.] / М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури. – М. : ООО “И.Д. Вильямс”, 2008. – 672 с.
6. Миддлтон Д. Библиотека избранных трудов о стратеги бизнеса. Пятьдесят наиболее влиятельных идей всех времен ; [пер. с англ.] / Д. Миддлтон. – М. : ЗАО “Олимп-Бизнес”, 2006. – 272 с.
7. Осовська Г. В. Основы менеджменту : підручник. Вид. 3-є, перероб. і доп. / Г. В. Осовська, О. А. Осовський. – К. : Кондор, 2006. – 664 с.
8. Хангер Дж. Девид. Основы стратегического менеджмента : учебник для студентов вузов, обучающихся по направлению “Менеджмент” / Дж. Д. Хангер, Т. Л. Уиллен ; пер. с англ. – Изд. 4-е. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2008. – 319 с.
9. Швайка Л. А. Планування діяльності підприємства : навч. посібник / Л. А. Швайка. – Львів : Новий Світ-2000, 2004. – 268 с.
10. Шегда А. В. Менеджмент : навч. посібник / А. В. Шегда. – К. : Т-во “Знання”, КОО, 2002. – 583 с.
11. Шершньова З. Є. Стратегічне управління : підручник / З. Є. Шершньова. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2004. – 699 с.
12. Шишкін В. О. Стратегічне планування як головна умова функціонування підприємства / В. О. Шишкін, Н. С. Богацька // Інвестиції : практика та досвід. – 2008. – № 10. – 23–26 с.

УДК 658

Г. І. РЗАЄВ

Хмельницький національний університет

МЕХАНІЗМ ОЦІНКИ ТА РЕГУЛЮВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ: МЕТА, ЗАВДАННЯ, СКЛАДОВІ

У статті доведено необхідність функціонування механізму оцінки та регулювання конкурентоспроможності машинобудівних підприємств, розглянуто його складові, визначено принципи та наслідки їх взаємодії.

The article substantiates necessity of regular assessment regulatory procedures in machine building industry. The author analyzes their components, defines principles of their use and results of their interaction.

Постановка проблеми. Економічні труднощі, з якими стикаються суб'єкти господарювання в процесі свого функціонування, вимагають розробки таких механізмів, взаємодія складових яких забезпечить, перехід

більшості сучасних підприємств від кризового стану до стійкого та впевненого розвитку, що буде гарантією стабілізації економіки країни та подальшого її розвитку. Сучасне важке становище значної кількості промислових підприємств висуває необхідність розробки механізму оцінки та регулювання рівнів конкурентоспроможності підприємств на одне з перших місць. За умов, що склалися, доцільно окреслити цілий ряд проблем, що утруднюють процес розробки та функціонування механізму оцінки та забезпечення конкурентоспроможності підприємств. Ключовою проблемою, що породжує інші, є відсутність єдиного концептуального підходу до оцінки конкурентоспроможності підприємств, що в свою чергу сприяє розгалуженості напрямків досліджень, не розробленості єдиної системи показників оцінки, відсутності методики аналізу, браку обґрунтованих напрямів контролю рівнів конкурентоспроможності підприємств, невідповідності своєчасних управлінських рішень, відсутності системи шляхів та заходів щодо оптимізації рівнів конкурентоспроможності підприємств та ін.

Аналіз останніх досліджень. Відновлення економічного стабільності, зростання фінансової незалежності підприємств можливе лише за умов перебудови промисловості, що ґрунтується на розробці механізмів [1, с. 217], які будуть відповідати ринковим умовам господарювання і направлені на підвищення фінансової стабільності, платоспроможності, оптимізації фінансових результатів промислових підприємств. В економічній літературі пропонуються механізми управління підприємством та його ресурсами в працях таких науковців як В.Г. Афанасьєв, Г.В. Атаманчук, М.П. Войнаренко, В.М. Нижник, А.М. Омаров та ін. Сучасні науковці пропонують окремі механізми, які при чіткому відповідному функціонуванні дадуть змогу покращити діяльність підприємств, підвищити рівень використання їх ресурсів, покращити показники фінансових результатів, що обумовить стабільність діяльності суб'єктів господарювання за умов кризи. Автори пропонують механізм забезпечення результативної діяльності підприємств, що ґрунтується на оцінці рівнів їх ділової активності, через дослідження ефективності використання фінансово-виробничих ресурсів суб'єктів господарювання [2, с. 73–85]. Проводяться дослідження щодо розробки теоретичних та прикладних рекомендацій відносно функціонування механізму формування та ефективного використання фінансових ресурсів машинобудівних підприємств, що спрямований на раціональне управління процесами їх формування та, використання на рівні суб'єктів господарювання [3, с. 7–12]. Запропоновано структуру механізму управління зовнішньоекономічною діяльністю машинобудівних підприємств [4, с. 54–57], що формується за умов сучасної конкуренції на основі дослідження теоретичних і практичних засад реалізації зовнішньоекономічної діяльності. Розглянуто концептуально-методичні основи формування механізму управління прибутковістю промислового підприємства за умов розвитку ринкового середовища господарювання [5, с. 124–129]. Визначено поняття загального механізму управління ефективністю промислових підприємств, визначено методичні та організаційні основи його функціонування [6, с. 148–151].

Нестабільна економічна та політична ситуація, заглиблення кризи вимагають постійних досліджень щодо розробки дієвих механізмів, які будуть сприяти підвищенню результативності діяльності промислових підприємств. Проблеми формування ефективних механізмів оцінки, управління та забезпечення діяльності машинобудівних підприємств є актуальними, оскільки значною мірою залежать від зміни умов господарювання, і потребують постійного розв'язання та вирішення.

Постановка завдання. Метою статті є розробка основних складових механізму оцінки та регулювання конкурентоспроможності машинобудівних підприємств, визначення його мети, завдань та обґрунтування принципів його функціонування. Мета досягається шляхом виконання наступних завдань: довести необхідність розробки механізму оцінки та регулювання конкурентоспроможності машинобудівних підприємств; визначити мету функціонування механізму, його завдання, функції та принципи; означити основні складові елементи механізму та окреслити умови його результативного функціонування; розкрити наслідки діяльності механізму на рівні суб'єкту господарювання.

Виклад основного матеріалу. Конкурентоспроможність підприємства є не тільки проявом та відображенням результатів функціонування загального механізму управління підприємством, а і вагомою його складовою. Будь-який механізм, в процесі свого функціонування, переслідує відповідну мету, формується на основі зазначених принципів, виконує певні функції, окреслює чіткі напрямки взаємодії елементів механізму та формує відповідне коло завдань, що виконуються в процесі його діяльності для досягнення поставленої мети. Розглянемо більш детально зазначені елементи, що є необхідними для функціонування механізму оцінки та регулювання конкурентоспроможності машинобудівного підприємства (рис. 1). Так основною метою функціонування зазначеного механізму є оцінка, підтримка та оптимізація достатнього рівня конкурентоспроможності підприємства, що є результатом прояву непередбачених наслідків конкурентційних відносин.

Мета функціонування механізму оцінки та регулювання конкурентоспроможності підприємства досягається шляхом виконання наступних завдань: оцінка та діагностика стану, структури, динаміки активів та джерел їх формування, показників доходів та витрат, що визначають відповідні пропорції успішності суб'єкту господарювання; оцінка та аналіз запропонованих співвідношень окремих показників активу та пасиву балансу, що обумовлюють належні рівні балансової напруги з характерними для них пороговими значеннями запропонованих пропорцій; визначення та дослідження стану балансової напруги підприємства, що забезпечує відповідний рівень його галузевої безпеки; оцінка, діагностика та регулювання рівня галузевої безпеки, що є і результатом і умовою якості функціонування підприємства; дослідження та оцінка співвідношення та взаємозалежності темпів зростання потенціалу підприємства, його показників доходів, витрат та фінансових резуль-

татів, які відповідають певному рівню балансової напруги; визначення напрямів, окреслення певних шляхів та розробка відповідних заходів щодо підтримки та регулювання відповідного рівня конкурентоспроможності підприємства та нівелювання негативного впливу наслідків конкурентної боротьби; здійснення постійного контролю за рівнем конкурентоспроможності підприємства як на рівні самого суб'єкта господарювання, так і на рівні територіальних відділень АКУ, а також контроль за ходом виконання управлінських рішень та виконанням розроблених профілактичних заходів, за встановленими напрямками регулювання рівня конкурентоспроможності підприємства; розробка можливих варіантів управлінських рішень, спрямованих на оптимізацію та підтримку відповідного рівня конкурентоспроможності підприємства, за напрямками прояву негативних наслідків недобросовісної конкуренції.

Рис. 1. Умови результативного функціонування механізму оцінки та регулювання рівня конкурентоспроможності підприємства

В процесі досягнення поставленої мети, виконання окреслених завдань механізм оцінки та регулювання рівня конкурентоспроможності підприємства виконує такі функції: оцінка результатів фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання та діагностика рівня його конкурентоспроможності; аналіз рівня балансової напруги підприємства та характерних для нього порогових значень пропорцій успішності; діагностика рівня галузевої безпеки та властивих для нього фактичних характеристик якості його функціонування; контроль за динамікою рівня конкурентоспроможності підприємства та за виконанням оперативних управлінських рішень, дотриманням рекомендаційних та виконанням профілактичних заходів щодо оптимізації рівня конкурентоспроможності підприємства; регулювання, оптимізація та підтримка рівня конкурентоспроможності підприємства через систему оцінки, діагностики, аналізу та контролю.

Функціонування механізму оцінки та регулювання рівня конкурентоспроможності підприємства, досягнення його мети, виконання завдань, реалізація окреслених функцій можливе лише за умов дотримання відповідних принципів. Основними принципами, що гарантують результативну діяльність механізму оцінки та регулювання рівня конкурентоспроможності підприємства є наступні: безперервність, системність, оперативність, послідовність, періодичність, дієвість, інформативність, науковий підхід. Безперервність – оцінку рівня конкурентоспроможності доцільно здійснювати постійно з перспективою на майбутнє при прогнозі, що підприємство буде продовжувати працювати далі. Системність – здійснювати оцінку та регулювання рівня конкурентоспроможності на основі сукупності взаємопов'язаних та взаємозалежних показників фінансової звітності. Оперативність – за вимогою, виконувати оцінку швидко, чітко, вчасно відповідно до встановленої мети та окреслених завдань. Послідовність – постійне систематичне використання обраної методики для оцінки конкурентоспроможності за минулі та майбутні періоди за напрямками запропонованої концепції. Періодичність – передбачає послідовне проведення оцінки та регулювання рівня конкурентоспроможності за звітні періоди, а також в

розрізі визначених періодів часу, що обумовлені метою та завданнями. Дієвість – здійснення оцінки конкурентоспроможності, та активний вплив, регулювання її рівня через блоки аналізу, контролю, управління та інші елементи. Інформативність – оцінка рівня конкурентоспроможності повинна здійснюватись на основі своєчасної, достовірної, об'єктивної, повної інформації з метою вчасного виявлення критичних ситуацій та мінімізації ризику. Науковий підхід – базується на основі удосконалення методик, розвитку та спрощення системи показників, перегляду порогових значень критеріїв оцінки, використанні економіко-математичних методів та ін.

Механізм оцінки та регулювання рівня конкурентоспроможності підприємства складається із наступних блоків: блок інформаційного забезпечення, блок оцінки та діагностики, блок аналізу, блок контролю, блок управління. При чому, основою формування механізму є блок інформаційного забезпечення, що ґрунтується на напрямках оцінки конкурентоспроможності за запропонованою концепцією. Важливо відзначити, що кожен із запропонованих блоків, складається із аналогічних елементів, але виконує при цьому властиві йому функції. Так кожний із запропонованих блоків об'єднує в собі такі складові: систему показників оцінки за запропонованими напрямками; елемент взаємозв'язку та взаємозалежності показників, що є характеристиками балансової напруги та галузевої безпеки, як характеристик конкурентоспроможності підприємства; елемент факторів впливу (внутрішніх, зовнішніх); елемент шляхів та заходів оптимізації рівня конкурентоспроможності.

Конкурентоспроможність суб'єкта господарювання значною мірою залежить від результативності функціонування механізму оцінки та регулювання рівня конкурентоспроможності підприємства, а саме: дієздатності зазначених блоків виконувати окреслені для них завдання та функції; від якості функціонування і взаємодії елементів зазначених блоків та дотримання принципів функціонування механізму.

Висновки. Загострення економічної кризи та ускладнення ситуації в машинобудівній галузі створили передумови розробки і спричинили необхідність впровадження механізму оцінки конкурентоспроможності підприємства. Функціонування механізму за умов, що склалися дасть можливість регулювати рівень конкурентоспроможності підприємств через оптимізацію стану його балансової напруги, підтримки порогових значень пропорцій успішності, забезпечення відповідного рівня галузевої безпеки та якості функціонування.

Література

1. Геєць В. М. Нестабільність та економічне зростання / В. М. Геєць. – К. : Ін-т екон. прогнозів. НАНУ, 2000. – 344 с.
2. Войнаренко М. П. Ділова активність підприємств : проблеми аналізу та оцінки : Монографія / М. П. Войнаренко, Т. Г. Рзаєва. – Хмельницький : ХНУ, 2008. – 284 с.
3. Нижник В. М. Розробка механізму формування та ефективного використання фінансових ресурсів машинобудівних підприємств / В. М. Нижник, А. М. Кравцова // Вісник Хмельницького національного університету. (Сер. “Економічні науки”). – Т. 2. – 2008. – № 5. – С. 7–12.
4. Машталір Я. П. Формування структури механізму управління зовнішньоекономічною діяльністю машинобудівного підприємства / Я. П. Машталір // Вісник Хмельницького національного університету. (Сер. “Економічні науки”). – Т. 2. – 2008. – № 5. – С. 54–57.
5. Хмелевський О. В. Концептуальні засади побудови механізму управління прибутковістю промислового підприємства / О. В. Хмелевський // Вісник Хмельницького національного університету. – 2007. – № 7. – С. 124–129.
6. Гончарук А. Г. Механізм управління ефективністю промислових підприємств / А. Г. Гончарук // Вісник Хмельницького національного університету. (Сер. “Економічні науки”). – Т. 2. – 2009. – № 4. – С. 148–151.

УДК 338.1

К. А. ЧЕРНОГОРОВА

Национальная академия природоохранного и курортного строительства

ИНФОРМАЦИОННЫЙ ПОДХОД К ПРЕДУПРЕЖДЕНИЮ КРИЗИСНЫХ ЯВЛЕНИЙ НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ

Розглянуто інформаційний підхід як інструмент до формування системи попередження кризових явищ. Визначено особливості використання інформаційного підходу щодо формування системи попередження. Запропоновано етапи формування системи попередження, надано характеристику кожному з них.

Considered the information approach as an instrument of the formation of the crisis preventive system. Defined features of the usage of the information approach with relation to the preventive system. Suggested the stages of the formation of the preventive system, proposed the stages' characteristics.

Актуальность. Промышленное предприятие, как и любая социально-экономическая система, в процессе своего функционирования сталкивается с ситуациями, которые влекут за собой изменение ее текущей деятельности. Если изменения носят негативный характер, то их принято называть кризисными явлениями.